

Oude koeien

achter de wagen spannen

Oude koeien

achter de wagen spannen

Ruud Nagel

Uitgeverij **Brave New Books**

ISBN: 9789465015811
Cover: Ruud Nagel ©

Voor Cal

VOORWOORD OVER KOEIEN EN PAARDEN

Als kind luisterde ik graag naar de wijze mannen binnen mijn clan. Vanzelfsprekend waren de vrouwen die ik kende minstens zo wijs, maar het waren toch voornamelijk mannen die met hun kennis, ervaringen en ideeën te koop liepen. Ze haalden daarbij graag oude koeien uit de sloot; vertelden met smaak over hun jongere jaren, bijvoorbeeld over de oorlog, wat ik reuze spannend en imponerend vond. Ook ging het vaak over politiek, sport en de algemene kijk op de wereld. Sommige van die uitlatingen staan me nog levendig bij; ik hoor hun stemmen, hun lach, zie hun ernst.

Mooi, mooi, maar in de loop der tijd – en met de wijsheid van nu – kwam ik er steeds meer achter dat veel van hun beweringen en ideeën nogal wat onzin bevatten, of dat ze sterk aangedikt, te naïef dan wel gekleurd waren. Niet dat deze oude, inmiddels overleden heren nu in mijn achting zijn gedaald, zéker niet. Wel ruilde ik mijn bewondering zoetjesaan in voor mededogen, wat weer voor ontroering zorgde.

Inmiddels zelf een oude man – hier ‘wijze’ inparkeren zou komisch zijn – besef ik in de loop der jaren eveneens een boel onzin te hebben verkocht, met dank aan inpandige domheid of hoogmoed. Daarop terugkomen heeft geen enkele zin, het is het paard achter de wagen spannen.

Nee, deze bundel gaat niet over boerderijdieren zoals dit voorwoord én de naar originaliteit hunkerende titel mogelijk doen vermoeden. Het gaat meer om het geklungel in de kantlijn, iets wat ons allen zo kenmerkt. Oud en jong, koning en pauper, koe en paard.

PENNENLIKKER

Bij aanvang van ieder schooljaar mocht hij van zijn moeder een nieuwe balpen kopen. Altijd een groot moment, want een balpen dééd ertoe. Vorm en kleur moesten kloppen. Ook het geluid was belangrijk; bij spanning klikte hij met gemak honderdtwintig keer per minuut. En al ruim vóór de paasvakantie zat de bovenkant vol kluifdeukjes.

Als niet bijster snuggere, tamelijk getroebleerde en (dus) pover presterende leerling, zag hij na de middelbare school geen andere optie dan maar meteen de arbeidsmarkt te bestormen, wat grotesk klinkt voor een altoos wegdromende zeventienjarige die het liefst zijn tijd in ledigheid doorbracht. Zodoende werd hij al op jonge leeftijd kantoorslaaf, destijds ook ‘pennenlikker’ genoemd: hiërarchisch een nul. Gunstige bijkomstigheit was dat hij vanaf die periode al zijn schrijfgerei ‘van de zaak’ verkreeg, al dan niet legaal.

De uitzondering daarop deed zich voor in 1969 tijdens het vervullen van de militaire dienstplicht. Van zijn soldij kocht hij in de kazernewinkel van Seedorf, zijn Duitse legerplaats, een zilveren *Parker*. Met een balpen van dat gerenommeerde merk zichtbaar in een borstzak verwierf je toen enige status. Hij weet nog wat-ie kostte: vier ronde Duitse Marken. Jawohl. Het is zeker dat juist deze *Kugelschreiber* de laatste pen was die uit eigen zak werd betaald. Vijfenvijftig jaar geleden.

Na zijn soldatentijd betrok hij alles gewoon weer van het rijtje werkgevers dat voor zoiets als een loopbaan stond: balpoints, rollerpennen, fijschrijvers; rode, zwarte, blauwe. En anders kreeg hij wel een stylo cadeau bij horeca-bezoek, van een reisbureau, garagebedrijf of waar al niet.

Nog steeds puilt zijn bureaulade uit van gratis schrijfgerei. Verbruiken zal hij het nooit, want op enkele memo's, puzzels en wenskaarten na, ligt het letterlijke schrijfwerk ver achter hem. De penneninkt raakt zodoende niet op, maar verdroogt. De meeste schrijvers vergaat het net zo.

NIEUW AVONTUUR

Welgeteld zevenentwintig kilometer reed ik in het slipstream van een lijkwagen. Een verlengde en verhoogde, zilvergrijze Lincoln met zwart dak en dito vlaggetjes op zijn spatborden. Dat ik hem zo lang volgde kwam omdat we over de eenzelvige dijk van Lelystad naar Enkhuizen koersten.

De laatste maal dat ik door toeval lang achter een lijkauto reed, was vijftig jaar terug. Het gebeurde tijdens de rit van mij en mijn aanstaande echtgenote naar het Haagse stadhuis. Een trouwauto was duur, dus gebruikten we ons Fiatje 600.

Op weg naar genoemd gemeentehuis voegden destijds, van rechts komend, een lijkwagen plus een reeks volgauto's in. Inhalen was niet chic, dus reden we in slakkengang ruim een kwartier achter deze treurtrein aan over de ellenlange Laan van Meerdervoort. Tijd zat om te denken: waar de een aan een nieuw avontuur begint, eindigt het voor de ander.

Ter hoogte van Enkhuizen reed de lijkauto rechtdoor, dieper Noord-Holland in. Ik boog rechtsaf naar het schilderachtige centrum van het oude VOC-stadje. Mijn bestemming was het gezellige etablissement dat ik regelmatig aandoe voor een cappuccino en een taartje.

Even later zat ik aan de gezellige leestafel, gebogen over het regiokrانتje waarin ik me graag verdiep. Al snel daarna nam tegenover mij een wat oudere heer plaats, ook hij bestelde een cappuccino. De man zag er gesoigneerd uit, slank en ook sierlijk. In tegenstelling tot mij las hij geen krant of tijdschrift, maar bleef hij strak voor zich uit kijken. Naar mij, zoiets voel je. Toen ik opkeek zag ik een lonkende glimlach plus één opgetrokken wenkbrauw. Verrek, ik had sjans.

Ik voelde me geveleid, maar de kennelijke bekoring was niet wederzijds. Gemiste kans, want voor de tweede keer in mijn leven had ik aan een nieuw avontuur kunnen beginnen na een toevallige, lange rit achter een lijkwagen.

TAUGÉ

Laatst at ik een vegetarische loempia van de afhaalchinees. Lekker, maar halverwege die opgerolde deeglap kauwde ik plots op iets van metaal. Een nietje. Van de schrik bekomen, vroeg ik me af hoe een nietje in een loempia kon belanden. De biotopen van een nietje en loempia lijken ver uiteen.

Ineens zag ik voor me hoe uitgelaten medewerkers van een loempiafabriek in een buitenwijk van Beijing, elkaar tijdens hun theepauze stonden te bekogelen met deegballetjes. Die vrijheid genoten ze omdat hun strenge baas op de bewuste dag op dienstreis was naar zijn taugéplantage in Gangzhou. Als de kat van huis is.

De jongens en meiden van de belendende unit – de afdeling Expeditie – dachten: dolle boel daar bij de burens, wij doen gezellig mee! Gewapend met restafval van karton, lijm, plakband én met nietpistolen, wierp *Expeditie* zich gierend van de lol in de afdelingenstrijd. In de daaropvolgende krijgsmêlee kwam een van de afgeschoten nietjes in mijn loempia terecht.

Nadat de vrede was getekend werd het spul diepgevroren en ingedoozd, de wereld over verscheept om uiteindelijk op mijn bord te belanden.

Tijdens het verder nuttigen van de oosterse snack kwam ik geen ongerechtigheden meer tegen. Daarom besloot ik van één Chinees nietje geen hele muur te maken.

PREGNANT

Op het stille fietspad nadert een tegenligger. Die begint al van ver te zwaaien. Het is Roxanne, dochter van kennisjes.

Typisch Rox, dat uitbundige. Ik zag haar opgroeien. Toen ze nog klein was zwierde ik eens met haar op de kermis in een draaimolen. Later zorgde ze voor mijn poes en kamerplanten als ik op reis was. Voor school hielp ik haar soms met Nederlands – taal is niet haar sterkste punt, zegt ze zelf – en weer later met haar scriptie. Inmiddels is ze dertig, getrouwd en nu in blijde verwachting.

We knijpen in de remmen, natuurlijk, en ik vraag meteen hoe ze zich voelt aangezien haar eerste zwangerschapsweken zwaar vielen, was mij verteld. 'Hartstikke goed,' zegt ze hijgend en met rode konen. (Zij had wind tegen, ik mee.) Als bewijs ritst ze zonder weifeling haar jack open, trekt haar trui omhoog en toont me haar pregnante buikje. Ik kijk naar contouren die ineens zo anders zijn dan ik gewend ben van Rox, de slanke bewegingswetenschapper én sportvrouw die halve marathons loopt, ski- en fitnesslessen geeft, kitesurft, bootcamps verzorgt en naast al deze activiteiten supergezond eet. 'Ruim vijf maanden, soms voel ik al beweging. Heel apart, Ruud. Echt.'

Het klinkt zo puur dat ik midden op het stille fietspad behoefte voel mijn hand op haar buik te leggen. Zomaar, voor eventjes die zachte bolling aan te raken; door het dunne laagje onderkleding haar lichaamswarmte te voelen, en die van haar kindje. Maar ik doe het niet. Vermoedelijk door iets als wat-zal-ze-wel-niet-van-me-denken. Maar ook: wat zal iedereen er wel niet van denken, haar familie, de zedenpolitie, de rechter?

Weer verder fietsend vertoeft Rox' bolle buikje nog steeds op mijn netvlies. En voel ik, via de palm van mijn fictief uitgestoken hand, de warmte en vrouwelijke rondheid van een aanstaande moeder. En daar mag iedereen wat van denken.

THUISGEVOEL

Om de paar jaar is je mobieltje achterhaald, met name als de fabrikant de software niet meer ondersteunt. Je zit dan aan je digitale plafond. Mogelijk gevolg daarvan is dat je apps dienst weigeren.

Tijdens een betaalactie lieten de Zuidas-gladjakkers van ABN AMRO mij weten dat mijn android-versie te licht was bevonden voor hun hyperbeveiligde betaalapp, een tool waar je als met-de-tijd-mee-reiziger niet buiten kunt. Hetzelfde kun je natuurlijk beweren over honderdduizend andere applicaties, maar oké. Aangezien het verouderde apparaat geen upgrade bood, was actie vereist.

Monter bestelde ik online een bijdetijds mobieltje. Daarna moesten simkaart en data worden overgezet en geactiveerd. Het internet onderwees mij middels stap-voor-stap-uitleg en instructiefilmpjes hoe te handelen. Het zou niks voorstellen. Peanuts. Men voelt 'm al.

Weliswaar lukte het vrij snel de boel van de oude Motorola naar de nieuwe Samsung te migreren, maar daarmee was ik er niet. Het mij visueel zo vertrouwde beeld was veranderd in Gaza – een smakeloos vergelijk, maar toch. Waar waren mijn contacten gebleven, mijn apps, foto's, accounts? Na zenuwslopend zoekwerk vond ik ze – uren later, schuimbekkend – verstopt achter cloudy layers, nerdy widgets en harlekijnkleurige Google-pictogrammen. Vervolgens dwongen de algoritmes mij bij sommige applicaties opnieuw aan te melden middels gebruikersnamen, wachtwoorden en cijfercodes die ik terug moest zien te vinden op oude, beduimelde aantekeningen in met spinnenwebben verzegelde bureaulades. En dan heb ik het nog niet eens over de mij dierbare beeld-, kleur-, helderheids- en geluidsinstellingen, want het thuisgevoel bij je smartphone is als zuurstof voor de hersenen.

Het zoveelste bewijs dat onze kwetsbaarheid gevoelsmatig alleen maar toeneemt.

WERVELKOLOM

Onze motorboot ketst als een platte steen over de turkooizen kustwateren. Achter het stuurrad staat een Griekse god voorzien van een witte lach, stoppelbaardje, donkerblauwe polo met *Captain* erop en voor zijn toet een spiegelende Ray-Ban die zijn wimpers uit de wind houdt. Hij vervoert vijf (minder goddelijke) toeristen naar sprookjesachtige zwemlocaties: de Deense moekes Inge en Freya, dikke Karl uit Wenen in zijn Speedo zwemslipje en wij tweetjes, Jut en Jul uit de polder.

De zeegod vraagt het uiterste van zijn brullende buitenboordmotor. Poseidon vergeet echter rekening te houden met de fysieke gesteldheid van zijn vijf seniore passagiers. Zij moeten zich op alle manieren schrap zetten om de stuiterklappen van de speedboot op te vangen. Vooral dikke Karl uit Wenen in zijn minuscule Speedo, en ik zijn de pisang. Wij, de twee (meest) mannelijke passagiers, hadden bij het uitvaren op advies van de *Captain* op het voorsteven plaatsgenomen. ‘*So you can enjoy the view better,*’ gaf hij ons mee. Mogelijk lag Poseidons sadisme hieraan ten grondslag, want eenmaal op tempo blijkt dat er voor Karl en mij op het voordek van *view* weinig sprake is, druk als we zijn ons vast te klampen aan de reling, panisch om als krakkemikkige rodeorijders te worden gelanceerd en nooit meer teruggevonden in de bruisende Ionische Zee. Bij elke klap van de boot op de golven voel ik hoe mijn wervelkolom als een schokbreker in elkaar drukt om kort daarna weer uitgerekt te worden. In gedachten zie ik mezelf na de vakantie al kromgebogen aanmelden bij de balie van een dure rugkliniek.

Eenmaal bij een beeldschoon parelstrandje aangekomen, is de ellende snel vergeten. Maar lang duurt deze pauze niet want al snel moeten we verder, naar een volgende hotspot. Poseidon heeft vandaag namelijk nóg een paar klanten die zijn beurs moeten spekken. Ja, de Griekse goden gaan erg met hun tijd mee. De rugklinieken hopelijk ook.

NOVEMBER

Apen apen mekaar na, lemmingen hollen elkaar achterna en mensen lullen mekaar na, dat laatste niet zelden via sociale media, meestal in het negatieve. Zeker op het kleine lapje grond, waar we op elkaars lippen zitten, strijden in dit tijdsgewricht boosheid en frustratie om aandacht. De ene crisis overtoept de andere. Voor oplossingen (die er soms helemaal niet zijn) wijzen we dolgraag naar andere landen.

Voor goed onderwijs naar Finland, voor de aanpak van de georganiseerde misdaad naar Italië, voor kinderopvang naar Denemarken, voor orde en netheid naar Singapore, voor de liefde voor het vaderland naar Amerika, voor ons taalgebruik naar België, voor leesvaardigheid naar Estland, voor de gratis gezondheidszorg naar het Verenigd Koninkrijk, voor een adequate strijdmacht naar Israël, voor verstandig beheer van fossiele brandstoffen naar Noorwegen en voor een adequate handhaving naar China of ander autoritair bewind.

De werkelijkheid is echter dat het in het overgrote deel van de wereld veel slechter toeven is dan hier. Sterker nog: veel buitenlandse landen zien juist onze natie als lichtend voorbeeld. We blinken uit door een mix van veiligheid, zorg, gelijke verdeling en kansen, studie- en arbeidsmogelijkheden, welvaart, superieure landbouw, handelstalent en economie. Bovendien kennen we amper corruptie en sowieso weinig extremen. Ik geef Nederland daarom een dikke 7. Met enkele miljoenen inwoners minder (daar bevindt zich menig oplossing!) zou het zomaar een 8 kunnen worden. En als dan ook nog eens de zon wat vaker zou schijnen, ja, dan kom je nóg hoger uit. Dus komaan, laten we dat sleetse glas wat meer als halfvol zien.

Zo is november een heerlijke maand. Als je je in Australië bevindt.

ROOK

De roetveegpiet is een geweldige vondst, mooi voorbeeld van vindingrijkheid. Ergens is een onbekende slimmerik met dit idee, dit woord, op de proppen gekomen. Hij of zij verdient alle lof, want de gevoeligheden rondom zwarte pietten werden ermee naar rustiger vaarwater geloodst. Op een paar smeulende brandjes na, vindt eigenlijk iedereen de roetveegpiet wel prima. Zeker kinderen, die van nature een stuk minder star zijn dan volwassenen. De beroete binnenzijde van een schoorsteen is voor hen een aannemelijke verklaring. Daarnaast staan die zwarte of gekleurde vegen heel leuk op al die pietentoeten, van welke afkomst of huidskleur dan ook. Kortom: de bedenker van de roetveegpiet verdient een pluim, desnoods een standbeeld. Vraag is: voor hoelang?

Schoorstenen staan op omvallen. De energietransitie zorgt ervoor dat ze verdwijnen, niet alleen van onze woonhuizen, maar ook uit de industrie. Hetzelfde geldt voor uitlaten onder gemotoriseerde voertuigen en de rookbrakende pijpen van schepen. Achterhaalde techniek, ouwe meuk. Jawel, ook de vertrouwde schoorsteen op de stoomboot uit Spanje is binnen niet al te lange tijd museumrijp. Lang verhaal kort: hoe verklaart men in de nabije toekomst de roetvegen op de gezichten van al die olijke pietten?

Een antwoord heb ik niet. Maar tegelijkertijd vraag ik me af of kinderen rond Sinterklaas wel op verklaringen zitten te wachten. Zij komen er vroeg of laat toch wel achter hoe een ware Pieterbaas eruitziet: als een bestuurder van een bestelbusje waarop PostNL, DHL, UPS of FedEx staat.

ASSEPOESTER

We zaten aan de kerstdis: familie en aanhang. Een mens of vijftien, in leeftijd variërend van nul tot 92. Ik – aanhang – was de een na oudste, en zo voelde het ook.

Tegenover mij zat een fotomodel; ook zij is van de koude kant. De hoogbenige schone heeft alles mee. Assepoesterlokken, pittige dotjes jukbeen, expressieve mond met stralend gebit, elegante handen, passende cupmaat en weet-ik-veel. Zelfs haar naam is mooi. Ze is dan ook succesvol, heeft een volle agenda, reist de wereld rond, wordt gevraagd voor schoenmode, lingerie, cosmetica, alles eigenlijk. Daarnaast houdt ze erg van haar vriend (eveneens aanwezig), poezen en haar ouders. Als kers op de taart bezit de beauty een goed stel hersens waardoor ze de perfectie nadert: het biljoenste bewijs dat gelijkheid op fantasie berust. Hoe dan ook, ik keek graag naar mijn overbuurvrouw – misschien iets te.

Tijdens het uitserveren van de kwartel-truffelpasta bedacht ik vileintjes dat je voor het beroep van fotomodel, naast je looks eigenlijk weinig in huis hoeft te hebben. De enige vereiste is er je bed voor uitstappen. (Pornomodellen hoeven zelfs dat niet.) Van, pak 'm beet, een treinconductor worden veel meer vaardigheden verlangd. Ondanks de vele uitdagingen is deze NS-job lang niet zo gewild als die van fotomodel. Vreemd eigenlijk, want tegenwoordig is het werk van iemand die in een trein kaartjes controleert, meer spraakmakend dan een zoveelste fotoshoot op een zoveelste exotische setting. Ongetwijfeld hebben coole conducteurs daardoor meer spannends te vertellen dan iemand die het puur van het uiterlijk moet hebben.

Jammer genoeg bevindt zich geen NS-personeel binnen de gelederen van de familie waar ik te gast was. Dus in plaats van een conductor (m/v) tegenover me aan de rijkelijke kerstdis, moest ik het doen met een beeldschoon fotomodel. Had ik weer.